

ACTA CARPATHICA OCCIDENTALIS

Příroda Západních Karpat

Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

AKTUALITY A PERSONÁLIE – CURRENTS NEWS AND PERSONALS

Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti v roce 2013

Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti (MS ČBS) sdružuje zájemce o botaniku, především z oblasti severní, střední a východní Moravy a Slezska. Posláním pobočky je popularizace a rozvoj botaniky v regionu, jež se realizuje především pomocí jednodenních terénních exkurzí, vícedenním floristickým minikurzem, přednáškami, semináři a rovněž odbornými projekty a vydáváním vlastního časopisu. V roce 2013 pobočka navázala na dva předchozí úspěšné roky, ve kterých došlo k oživení její činnosti – podrobnější informace jsou shrnuty v předchozích příspěvcích o činnosti pobočky (DANČÁK & TKÁČIKOVÁ 2011, 2012).

Začátek nového kalendářního roku a první aktivita pobočky je už tradičně spojena s výroční schůzí, která proběhla 23. 2. 2013 v Muzeu regionu Valašsko, v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí. Součástí tohoto setkání byl inspirativní blok přednášek a krátkých sdělení, které zorganizovala a koordinovala Marie Popelářová (SCHKO Beskydy, Rožnov pod Radhoštěm). Příspěvky na témata spojená s regionem severovýchodní Moravy přednášeli (řazeno abecedně):

a) přednášky: Batoušek Petr (Zlín): Roste *Dactylorhiza lapponica* v ČR?; Jindra Ivan (Zlín): Výsledky floristických průzkumů v okrese Vsetín; Mičková Petra (Muzeum Nový Jičín): Teplomilná květena Moravské brány na Novojičínsku; Mládek Jan (PřF JU České Budějovice): Využití poloparazitických rostlin rodu *Rhinanthus* spp.) k potlačení kompetičně silných trav (třtiny křovištní, kostřavy červené); Podhorný Jarek (Prostějov): Minifloristák 2012 Plumlov; Sedláčková Marie (Muzeum Nový Jičín) a Hlisenkovský David (Frýdek-Místek): Červený seznam Moravskoslezského kraje; Taraška Vojtěch (PřF UP Olomouc): *Dactylorhiza maculata* subsp. *transsilvanica* v České republice; Tkáčiková Jana (Muzeum Valašské Meziříčí): Mapování flóry v okrese Vsetín (mimo CHKO Beskydy).

b) výzvy a krátká sdělení: Dvořák Václav (PřF UP Olomouc): Lněnka pyrenejská – nezvestný taxon Moravskoslezských Beskyd?; Hradílek Zbyněk (PřF UP Olomouc): Vzpomínka na RNDr. Josefa Dudu, CSc.

Během roku 2013 proběhlo 6 floristických exkurzí, jak v samostatné režii pobočky, tak ve spolupráci s dalšími státními i nevládními organizacemi. Jedna exkurze byla zaměřena na mechorosty. Mechorostům jsme věnovali také dva praktické workshopy věnované determinaci vybraných druhů. Uskutečnil se také třídní floristický minikurz na Osoblažsku a již tradiční podzimní determinční setkání.

14. 4. 2013: Bryologická exkurze na vápence do okolí Teplíc nad Bečvou. Navštívili jsme Hranickou propast, NPR Hůrka u Hranic a okolí rezervace. Vedoucí Svatava Kubešová a Jana Tkáčiková.

4. 5. 2013: Bryokurz pro začátečníky – workshop zaměřený na základy bryologie proběhl ve spolupráci s Muzeem regionu Valašsko a Gymnáziem Fr. Palackého ve Valašském Meziříčí. Zorganizovali a vedli Vít Plášek a Jana Tkáčiková.

7. až 9. června 2013: Floristický minikurz po Osoblažsku (okr. Bruntál). Cílem akce, která se konala v Městě Albrechtice, bylo poznání krás opomíjeného koutu ČR, a to nejen z pohledu botanického. Exkurzní trasy vedly především do oblasti mezi Městem Albrechtice a Osoblahou a pokrývaly rozmanité biotopy přítomné v území. Výsledky kurzu se připravují k publikování v roce 2014. Zorganizovali Zuzana Mruzíková a David Hlisenkovský.

25. 5. 2013: Exkurze do botanické zahrady ve Štramberku a okolí. Navštívili jsme Botanickou zahradu pana Petra Pavlíka a PP Kamenárka. Viděli jsme vápnomilná a teplomilná společenstva rostlin a vápencový mokřad v zatopených jezírkách na dně bývalého lomu. Vedoucí Marie Sedláčková a Petra Mičková.

1. 6. 2013: Exkurze na rozkvetlé javornické louky. Plánovaná dlouhá vycházka po hřebenech Javorníků byla kvůli vytrvalému deštivému počasí pozměněna na návštěvu vybraných lokalit a cílena zejména na mykotrofní rostliny. Vedoucí Marie Popelářová.

15. 6. 2013: Exkurze „Za skrytými poklady hornického Karvinska“. Viděli jsme odkaliště, propady, vodní a mokřadní společenstva. Vedoucí Věra Koutecká.

20. 7. 2013: Exkurze za kruštíky do Ždánického lesa. Navštívili jsme Bohuslavice, Snovídky, Nesovice, Rašovice, Heršpice a Kobeřice. Během exkurze bylo nalezeno celkem sedm druhů kruštíků, z toho pět autogamických. Vedoucí Petr Batoušek.

27. 7. 2013: Exkurze do Jeseníků. Prošli jsme trasu z Červenohorského sedla přes Sněžnou kotlinu na Červenou horu, Keprník a Vozku zpět na Červenohorské sedlo. Navštívili jsme strže lavinových drah ve Sněžné kotlině, skalky na Červené hoře, skalky na Keprníku a skalky na Vozkovi. Viděli jsme louky ve vrcholových partiích nad hranicí lesa na Červené hoře a Keprníku, horské smrčiny a rozsáhlá vrchoviště. Vedoucí Radek Štencl.

1. 9. 2013: Exkurze „Za flórou přehradních litorálů“. Navštívili jsme pobřežní biotopy přehrady Slezská Harta u Bruntálu. Vedoucí David Hlisenkovský.

Tradiční podzimní determinační setkání proběhlo 30. 11. 2013 v muzeu ve Valašském Meziříčí a bylo věnováno jednomu z kritičtějších rodů rostlin – vrbám. Seznámili jsme se s klíčovými znaky běžnějších druhů vrb i kříženců. K dispozici byla prezentace o našich zástupcích rodu *Salix* a ukázkové herbářové položky z Herbária Katedry botaniky PřF UP v Olomouci. Setkání vedl Radim J. Vašut a lektorovali Blanka Brandová, Lucie Klečková a Jan Ševčík.

Rok 2013 jsme uzavřeli 14. prosince, kdy proběhl ve spolupráci s Muzeem regionu Valašsko a Gymnáziem Fr. Palackého ve Valašském Meziříčí druhý workshop zaměřený na determinaci mechorostů. Zorganizovali a vedli Svatava Kubešová a Jana Tkáčiková.

Podrobné zprávy o aktivitách pobočky jsou průběžně umísťovány na webových stránkách pobočky (www.ms-cbs.cz), které spravuje Petr Kocián. Na stránkách jsou k dispozici jak organizační informace (členství, poplatky, atd.), tak výsledky a postřehy z exkurzí i další botanické materiály a data vztahující se k severovýchodu ČR.

Významnou aktivitou, kterou se v roce 2013 podařilo uskutečnit, bylo vydání druhého čísla časopisu Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS (KOCIÁN et al. 2013), které doznalo oproti prvnímu číslu výrazný posun jak po formální tak i obsahové stránce. Časopis vychází jednou ročně a přináší podrobné výsledky a postřehy z exkurzí i další botanické materiály a data vztahující se k regionu severovýchodní Moravy. Přípravuje se třetí a čtvrté číslo (s výsledky minifloristického kurzu), které vyjdou v roce 2014.

V roce 2013 pobočka zaštitila projekt zaměřený na floristický průzkum území vsetínského okresu mimo CHKO Beskydy. Tomuto projektu je věnována samostatná stránka www.mapovanivs.cz, kde v průběhu příštích let budou postupně zveřejňovány zjištěné výsledky.

Na webových stránkách pobočky probíhal také pilotní projekt zápisu nálezových floristických dat, který byl přípravou na plánované spuštění Nálezové databáze Moravskoslezské pobočky ČBS v příštích letech.

V roce 2013 měla pobočka 48 členů, z toho 24 členů ČBS (v roce 2013 přibyli čtyři noví členové a rozloučili jsme se s Vladimírem Petrem, který 5. 2. 2013 zemřel).

Během výročního setkání pobočky proběhly volby do výboru pobočky na období 2013–2014. Výbor pobočky v tomto období pracuje ve složení: Martin Dančák (předseda), Jana Tkáčiková (místopředsedkyně), Marie Popelářová (jednatelka), Petr Kocián (hospodář) a David Hlisenkovský (člen výboru).

Moravskoslezská pobočka ČBS ve svých řadách ráda uvítá všechny zájemce o botaniku nejen z regionu střední, severní a východní Moravy a Slezska. Potřebné informace jsou dostupné na internetových stránkách www.ms-cbs.cz.

LITERATURA

- DANČÁK M. & TKÁČIKOVÁ J. (2011): Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti v roce 2011. *Acta Carpathica Occidentalis* 2: 88–89.
- DANČÁK M. & TKÁČIKOVÁ J. (2012): Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti v roce 2012. *Acta Carpathica Occidentalis* 3: 135–136.
- KOCIÁN P., TKÁČIKOVÁ J. & POPELÁŘOVÁ M. (eds) (2013): Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS. 2. Muzeum regionu Valašsko, Vsetín, 72 pp.

MARTIN DANČÁK¹, JANA TKÁČIKOVÁ²

¹Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí, Šlechtitelů 11, CZ-783 71 Olomouc, e-mail: martin.dancak@upol.cz

²Muzeum regionu Valašsko, Horní náměstí 2, CZ-755 01 Vsetín, e-mail: tkacikova@muzeumvalassko.cz

Sít'ové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín – pilotní projekt

Hlavním historickým pramenem pro poznání květeny Vsetínska je více než 70 let starý rukopis regionálního botanika G. A. Říčana, vydaný pouze v několika málo kopiích vlastním nákladem autora – Květena okresu vsetínského a valašsko-meziříčského (ŘÍČAN 1936). Současná doba provázená změnami ve využití krajiny a rychlou výstavbou (rodinné domy i rychlostní silnice) vyžaduje pro správné posuzování záměrů jednotlivých zásahů do území aktualizaci regionální květeny s využitím literatury, herbářů a také podrobného a systematického floristického průzkumu okresu Vsetín. Pro podrobný průzkum území byla zvolena metodika sít'ového mapování, jejíž pilotní část byla realizována v roce 2013 prostřednictvím projektu „Sít'ové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín“ (TKÁČIKOVÁ et al. 2013). Mapování rostlin pomocí středoevropské mapovací sítě není novinkou – proběhlo a probíhá v různých částech ČR, např. České středohoří (KUBÁT et al. 2011), CHKO Bílé Karpaty (JONGEPIER & PECHANEC 2006) nebo také CHKO Beskydy (POPELÁŘOVÁ et al. 2011).

Projekt sít'ového mapování cévnatých rostlin je realizován na území okresu Vsetín mimo hranice CHKO Beskydy, protože mapování na území CHKO Beskydy probíhalo nedávno v letech 2006–2009 (cf. POPELÁŘOVÁ et al. 2011). Cílem projektu je zjistit pomocí metody sít'ového mapování, které cévnaté rostliny včetně ohrožených druhů aktuálně rostou v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy. V pilotní fázi bylo zvoleno deset mapovacích čtverců tak, aby co nejlépe zachytily druhovou diverzitu květeny vsetínského okresu. Vybrány byly čtverce z okrajových částí okresu tak, aby pokrývaly většinu biotopů vyskytujících se na daném území. Výběr byl cílen také na pokrytí všech fytochorionů, do nichž území okresu spadá (TKÁČIKOVÁ et al. 2013). Pilotní mapování probíhalo s využitím metodiky použité během sít'ového mapování cévnatých rostlin v sousedním území CHKO Beskydy (POPELÁŘOVÁ et al. 2011), pouze s tím rozdílem, že nebyl kladen důraz na nelesní plochy, ale byly podrobně zmapovány nelesní i lesem pokryté části čtverce. V roce 2013 bylo zaznamenáno celkem 2780 údajů o výskytu cévnatých rostlin (cf. TKÁČIKOVÁ et al. 2013). V některé z kategorií ohroženosti (GRULICH 2012) se nacházelo 23 taxonů cévnatých rostlin. Výrazná je skupina zástupců vstavačovitých (*Cephalanthera longifolia*, *Dactylorhiza fuchsii*, *D. majalis*, *Epipactis palustris*, *Orchis mascula* a *Platanthera bifolia*) a skupina teplomilných druhů rostlin (*Melampyrum arvense*, *Muscari comosum*, *Pulmonaria mollis*, *Rosa gallica*) očekávaná a potvrzená v severní a severozápadní části okresu. Další výraznou skupinu tvoří pastvinné druhy (*Aquilegia vulgaris*, *Cirsium eriophorum*, *Gentianopsis ciliata*), polní plevely (*Anthemis cotula*, *Aphanes arvensis*, *Kickxia spuria*) a druhy lesní vázané na zachovalé dubohabřiny a jedlobučiny (*Lilium martagon*, *Luzula luzulina*, *Veratrum album* subsp. *lobelianum*, *Viscum album* subsp. *abietis*). Z mokřadních druhů vázaných na prameniště a podmáčené louky je významná populace ohroženého druhu *Valeriana simplicifolia*. Zaznamenány byly i druhy invazní (*Ambrosia artemisiifolia*, *Erechtites hieraciifolia*, *Impatiens glandulifera*, *Reynoutria japonica*, *Solidago canadensis*, *S. gigantea*) a další zavlekané druhy (např. *Abutilon theophrastii*, *Glyceria striata*). Všechny nalezené druhy byly následně zadány do Náleзовé databáze ochrany přírody (NDOP).

Projekt sít'ového mapování cévnatých rostlin je víceletý. Pilotní fáze realizovaná v roce 2013 zahrnovala vytvoření seznamu flóry okresu Vsetín na základě již známých dat, upravení metodiky evidence dat, pilotní vymapování deseti polí (= mapovacích čtverců) a ověření, zda metodika a seznam flóry jsou funkční. V průběhu projektu byla založena také webová stránka projektu, která jej přibližuje široké veřejnosti (www.mapovanivs.cz).

Projekt byl realizován občanským sdružením Rosička ve spolupráci s Muzeem regionu Valašsko, p. o. a Moravskoslezskou pobočkou České botanické společnosti v rámci Národního programu Českého svazu ochránců přírody „Ochrana biodiverzity“, podporovaného Ministerstvem životního prostředí a Lesy České republiky, s.p.

LITERATURA

- DANIHELKA J., CHRTEK J. jr. & KAPLAN Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. *Preslia*, 84: 647–811.
- GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. *Preslia*, 84: 631–645.
- Jongepier J. W. & Pechanec V. (2006): *Atlas rozšíření cévnatých rostlin CHKO Bílé Karpaty*. ZO ČSOP Bílé Karpaty, Veselí nad Moravou, 206 pp.
- KUBÁT K., NEPRAŠ K. & KROUFEK R. (2011): Metodika floristického mapování Českého středohoří. *Severočeskou přírodou*, Ústí nad Labem, 42: 95–99.
- POPELÁŘOVÁ M., HLISNIKOVSÝ D., KOUTECKÝ P., DANČÁK M., TKÁČIKOVÁ J., VAŠUT R.J., VYMAZALOVÁ M., DVORSKÝ M., LUSTYK P. & OHRYZKOVÁ L. (2011): Rozšíření vybraných taxonů cévnatých rostlin v CHKO Beskydy a blízkém okolí (Výsledky mapování flóry z let 2006–2009). *Zprávy České botanické společnosti*, Praha, 46: 277–359.
- ŘÍČAN G. (1936): *Květena okresu Vsetínského a Valašskomeziříčského*. Ms., 79 pp. [Depon in: Muzeum regionu Valašsko, Valašské Meziříčí]
- TKÁČIKOVÁ J., DANČÁK M., KOCIÁN P. & HLISNIKOVSÝ D. (2013): *Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín*. Ms, 14 pp. [Depon in: Muzeum regionu Valašsko, Valašské Meziříčí]

JANA TKÁČIKOVÁ

Muzeum regionu Valašsko, Horní náměstí 2, CZ-755 01 Vsetín, e-mail: tkacikova@muzeumvalassko.cz

Zvířata na Zemi a člověk – nová expozice Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně

Od roku 1992, kdy bylo přestěhováno přírodovědné oddělení z areálu ZOO Lešná, scházela v nabídce Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně stálá expozice, kde by byly prezentovány přírodní vědy. Přitom fond geologických, botanických a zoologických muzejních sbírek je opravdu velmi bohatý. Tenkrát ovšem nebyly k dispozici výstavní prostory a tak tehdejší expozice „Příroda jihovýchodní Moravy“, která zabírala celé podlaží zámku Lešná, byla demontována a vystavené exponáty byly uloženy do depozitářů.

Někdy kolem roku 2005 jsme se rozhodli rozšířit výstavní plochy na hradě v Malenovicích a novou expozici situovat právě tam. Již od té doby jsme začali alespoň na papíře vytvářet její podobu. Díky množství zoologických preparátů z celého světa, které opatrujeme v našich sbírkách, jsme se odhodlali překročit hranice regionu a dané téma zpracovat z globálního pohledu. Navázali jsme spolupráci s panem Josefem Čančíkem, tehdy ještě studentem architektury na Vysoké škole uměleckopřmyslové v Praze. V roce 2009 již jako graduovaný architekt předložil detailně vypracovanou architektonickou studii nové expozice. Když se však mělo začít s její realizací, vyšlo najevo, že krovy na hradě jsou v dezolátním stavu. Nastalo zdoluhavé vyjednávání o financování a provedení těchto nevyhnutelných oprav.

Konečně na podzim roku 2012 se už mohlo začít z renovací samotných výstavních prostor. Poněvadž hrad je historický objekt, všechny zásahy byly pod pečlivým dohledem pracovníků památkové péče. Na tomto místě je zapotřebí konstatovat, že už samotný návrh pana architekta Čančíka byl inspirován historickou atmosférou šlechtického sídla a citlivě koncipován do hradního prostředí. Od ledna 2013 práce nabraly překotné tempo. Do konce března byly hotovy všechny stavební úpravy včetně nové elektroinstalace. Také bylo vyrobeno a dodáno veškeré výstavní zařízení a příslušenství – vitríny, instalační stěny a pódia, dotykové obrazovky s příslušným programovým vybavením, dataprojektor, texty, mapky a popisky vytištěné na patřičném podkladě a také materiál k adjustaci samotných preparátů. Zbývala už jen „malíčkovost“ – provést vlastní instalaci přírodnin. S velkým nasazením se nám to podařilo v průběhu dubna a celé dílo bylo korunováno 2. května, kdy na určeném místě byla postavena kostra slona. Pak už se jen dodělávaly drobnosti, aby expozice mohla být podle plánu slavnostně otevřena 17. května.

Ve třech renovovaných místnostech hradu v Malenovicích jsou představeny a charakterizovány jednotlivé zoogeografické oblasti, naznačeny jsou procesy, které rozhodovaly o složení současné zvířeny na naší planetě. Hlavní důraz je položen na prezentaci nejrůznějších preparátů (vycpaniny, kostry, kapalinové preparáty, hmyz v entomologických krabicích) živočichů z celého světa. Návštěvníci při pomyslném vstupu do každé zoogeografické oblasti mívají mapu, kde je příslušné území zvýrazněno, shrnuty jsou tu údaje o klimatu, hlavních vegetačních zónách a vývoji zvířeny. Pro ilustraci jsou připojeny také fotografie charakteristických krajín, biotopů i zvířat dané oblasti. Tím nejdůležitějším jsou ovšem vystavené preparáty živočichů. Celkem je k vidění 159 vycpaných či jinak preparovaných zvířat a 118 exemplářů exotického hmyzu. Popisky vedle jména zvířete a zařazení v zoologickém systému předkládají fakta o způsobu jeho života. Často jsou připojeny různé zajímavosti, popřípadě informace o původu preparátu.

Architektonické řešení ctí genia loci hradních prostor, do jisté míry je reinterpretací někdejších „kustkammer“, kabinetů kuriozit. Instalační předstěny po obvodu sálů s hustým rastroem fixačních bodů umožnily exponáty komponovat přímo do prostoru, a to za použití běžného železářského sortimentu. Architekt ve svém návrhu zcela záměrně nevyužil speciální design instalačních prvků, ale instalačním materiálem se staly standardní šrouby, závitové tyče, matice, instalačerské objímky atp. Ve výsledku je dosaženo jisté surovosti při konfrontaci muzejních exponátů a průmyslových prvků, které jsou skvěle funkční a pro oko návštěvníka jaksí nečekané. Tato skutečnost podprahově jitrí divákovu fantazii a nutí jej k hlubšímu zamýšlení nad tím, co vlastně sleduje. Vizualní prožitek umocňuje skutečnost, že preparáty umístěné po obvodu místností neodděluje od návštěvníků

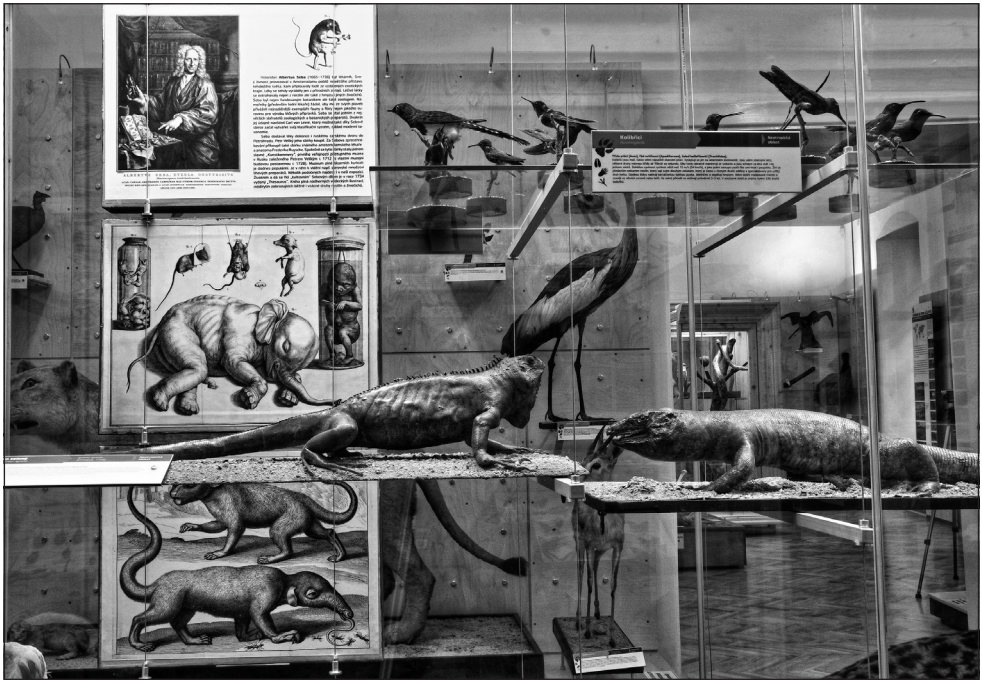
Kostra slonice Sumatry je monumentem celé expozice (foto D. Trávníček).

žádná bariéra (sklo). S takovým řešením se v našich muzeích prakticky nesetkáme. Byli jsme si vědomi jistého rizika možnosti poškození exponátů, ale nabízená vstřícnost je veřejností s povděkem akceptována. Návštěvníci se nám za tuto možnost bezprostředního vizuálního kontaktu odvděčují respektováním nápisů: „prosíme, nedotýkejte se vystavených exponátů“. Tato prosba je ovšem také podpořena informací, že prostor je monitorován kamerovým systémem. Historizující a tradiční způsob prezentace pak představují veliké vitríny s masivním dřevěným obložením připomínající rámy starých obrazů, které jsou situovány uprostřed každého sálu. Kompozice uvnitř vitrín evokují lovecká zátíší, jež jsou často k vidění na hradech a zámcích.

Představovaná expozice však není pouhou přehlídkou vycpanin, krabic s hmyzem a dalších pre-

parátů. Na velkých bannerech, které mají stejný formát jako ty úvodní panely k jednotlivým oblastem, je nastíněna široká škála vztahů mezi lidmi a zvířaty. Přiblíženo je zde šest tematických okruhů: *Zvířata v mýtech a náboženstvích*, *Člověk – cestovatel*, *Člověk – lovec*, *Člověk – vyhubitel živočišných druhů*, *Člověk – vědec*, *Člověk – ochránce přírody*. V každé místnosti jsou umístěny vždy dva tyto bannery, které vedle textů obsahují bohatý obrazový doprovod. V edukačním prostoru se nacházejí čtyři dotykové obrazovky s interaktivními programy. Tři mají formát kvízů s odstupňovanou úrovní obtížnosti – poznávání hlasů zvířat, zařazování živočichů do oblastí jejich výskytu a vybírání správného druhového jména. Čtvrtý program nabízí informace a fotogalerie ke všem chráněným územím Zlínského kraje. Edukační koutek je také vybaven dataprojektorem, a tak je

Inspirací byly i někdejší kabinety kuriozit (foto D. Trávníček).

zde možno realizovat přednášky a komponované pořady, což nabízí další možnosti, jak pracovat s různými cílovými skupinami návštěvníků, zejména pak se školní mládeží.

Heslovitě přiblížím některé vystavené exponáty. Tropičtí tesaříci, vrubouni, zlatohlávci, krasci, babočky, otakárci, martináči uchvacují pestrými barvami, velikostí a nezřídka i bizarními tvary. Jihoameričtí herkulové a afričtí goliášové patří k největším broukům na světě, noční můra tyza veliká z amazonských pralesů je motýl s největším rozpětím křídel na světě, ovšem ještě větší plochou křídel se pyšní martináč druhu *Attacus atlas* z asijských tropů. Pozornost vzbuzují velké šelmy levhart a lvice s mládětem, kostra pštrosa dvouprstého, dvoumetrová ryba jeseter velký, pestrobarevný jihoameričtí papoušci, soubor kolibříků, sup bělohlavý a orlosup bradatý, několik druhů krokodýlů a hadů. Samostatnou kapitolou jsou představitelé zvířeny australské oblasti. Jsou zde hned tři druhy rajek a vedle běžně chovaných andulek vlnkovaných a pštrosa emu si návštěvník může z blízka prohlédnout i zvláštního nelétavého ptáka kiviho z Nového Zélandu nebo ptakopyska.

Z dalších pozoruhodných exponátů upozorním ještě i na odlitek vejce pštrosa obrovského. Tento největší známý pták, který kdy obýval naši planetu, žil na Madagaskaru a vyhynul asi na počátku 17. století. Dosahoval výšky 3 m a vážil přes 400 kg. K největším raritám patří krunyř želvy barské. Vyskytuje se pouze v centrálním Myanmaru (Barmě), kde obývá suché opadavé lesy. Místní obyvatelé tyto želvy loví a jedí, nebo je dodávají na čínské tržnice, kde je po nich obrovská poptávka. Želva barská se také stala předmětem ilegálního obchodu se zvířaty. Jsou pašovány především do Evropy a Severní Ameriky. Není divu, že se počty tohoto druhu v přírodě drasticky zmenšily a v současnosti patří k nejohroženějším želvám na světě. Také želva kareta pravá, jejíž krunyř je vystaven v části věnované pobřežím, mořím a oceánům, figuruje na seznamech kriticky ohrožených druhů. Vedle ukázek schránek několika druhů korálnatců svým tvarem a velikostí na sebe upozorní houba pohárová, nazývaná též Neptunův pohár. Dorůstá velikosti až jeden metr.

Představena je i fauna moří a oceánů (foto D. Trávníček).

Během dvou „nocí na hradě“ prošlo expozicí přes 1700 návštěvníků (foto D. Trávníček).

Tento archaický živočich přirostlý ke dnu se díky svým proporcím stal v minulosti vyhledávaným sběratelským artiklem a byl masivně sbírán. Dokonce už byl považován za vyhynulý druh, neboť od roku 1908 nebyl nalezen žádný živý exemplář. Teprve v březnu 2011 bylo objeveno několik mladých jedinců poblíž břehů Singapuru. Ještě snad poukážu na téměř dvoumetrový kel narvala (přeměněný řezák tohoto druhu kytovce obývajícího moře okolo severního polárního kruhu) a preparát žraločích čelistí. Mrazivé asociace vzbuzuje ocas paryby trnuchy opatřený rukojetí, který byl údajně používán na amerických plantážích v 19. století jako bič na otroky.

Nejmonumentálnějším exponátem je ale kostra slona indického, jediná vystavená kostra slona v České republice. Kostra náležela samici, která se jmenovala Sumatra. S největší pravděpodobností se narodila již v zajetí. V letech 1923 až 1933 byla jednou z atrakcí cirkusu Karla Kludského. Když na cirkus dolehla velká hospodářská krize, byla i s dalšími zvířaty prodána. Informace o jejich dalších osudech se nedochovaly, ale s největší pravděpodobností nadále vystupovala v různých manéžích. Když již nebyla schopná účinkovat v cirkusových programech, ocitla se v roce 1958 v ZOO na Lešné. Předchází drezůra spojená s nedostatečnou péčí se negativně projeví na jejím zdraví, zejména na končetinách. Špatně chodila a část levé přední nohy jí záhy musela být amputována. Zemřela v roce 1959 ve věku přibližně 45 let. Z kostry je patrné, že slonice byla menšího vzrůstu, než je obvyklé. Lze usuzovat, že příčinou byla chudá výživa a prodělané nemoci. Srostlé zlomeniny žeber naznačují, že se tenkrát v cirkusech se zvířaty zrovna v rukavičkách nezacházelo. Pokročilá osteoporóza končetin a absence části kostí neumožnily připojení nohou ke skeletu a tak jsou položeny na podstavci pod kostrou.

Máme za sebou první sezónu a statistika vyznívá povzbudivě. Zájem o prohlídku hradu v Malenovicích markantně narostl. Zřetelně se to projevilo i během dvou nočních prohlídek, které se uskutečnily během prázdnin. Na první přišlo asi 700 lidí a na tu druhou dokonce přes 1000 návštěvníků. Hradní prostory doslova praskaly ve švech a uvedené množství bylo asi na samé únosnosti kapacity hradu. Prostřednictvím návštěvní knihy můžeme také sledovat odezvy publika. Těší nás, že naprostá většina vzkazů, komentářů a připomínek je pochvalných. Z těch mnoha ohlasů vyberu třeba: „Skvěle řešená expozice jak obsahem, tak i výtvarným a řemeslným řešením“, nebo: „Už jenom schází, aby něco mrklo nebo pohnulo ocasem“, a ještě: „Expozice je moc krásná, zajímavá, přínosná, PC programy perfektní a poučné“. Taková slova jsou pro nás tou nejlepší odměnou za práci, kterou jsme vykonali během příprav a realizace tohoto díla. A už teď přemýšlíme, kde bychom mohli vybudovat expozici, která by opět přiblížila přírodu našeho regionu.

DUŠAN TRÁVNÍČEK

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Vavrečkova 7040, CZ-760 01 Zlín; e-mail: Dusan.Travnicek@muzeum-zlin.cz

Acta Carpathica Occidentalis

Společný časopis Muzea regionu Valašsko, p.o. a Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, p.o. Kontaktní adresa: RNDr. Lukáš Spitzer, Ph.D., Muzeum regionu Valašsko, p.o., Horní náměstí 2, 755 01 Vsetín, tel.: 603 304 911, e-mail: aco@muzeumvalassko.cz

Pokyny pro autory

Časopis *Acta Carpathica Occidentalis* uveřejňuje příspěvky přinášející původní výsledky přírodovědného výzkumu především z regionu Západních Karpat, zejména pak z území Zlínského kraje a okolí. Dále personálie a aktuality, recenze a krátká sdělení faunistického nebo floristického průzkumu a výsledky výzkumu v oblasti ekologické výchovy, udržitelného rozvoje a příbuzných témat.

Podmínky přijetí či nepřijetí rukopisu

Do tisku se přijímají pouze práce originální, dosud neuveřejněné, v jiném případě je nutný předchozí souhlas redakční rady. Došlé rukopisy budou posouzeny redakční radou a na základě hlasování budou přijaty/nepřijaty k recenznímu řízení. Rukopisy procházejí recenzním řízením, o přijetí rozhoduje redakční rada na základě posudků nejméně dvou recenzentů, odborníků na dané téma. Autor dostane k dispozici posudky recenzentů k zapracování či argumentaci uvedených námitek. **Příspěvky do sekce „Aktuality a personálie“ neprocházejí recenzním řízením.** Za věcný obsah příspěvku odpovídá autor. Redakční rada může učinit stylistické, pravopisné a formální opravy textu (korektury se provádějí podle ČSN 880 410). Autoři dostanou své práce **ke korektuře v náhledu sazby**. Příspěvky nejsou honorovány, autor v případě přijetí poskytuje vydavateli práva k publikaci příspěvku v tištěné a elektronické formě. Autoři prací obdrží **příspěvek v elektronické formě a 1 výtisk sborníku**.

Časový harmonogram a průběh posuzování příspěvků

Časopis vychází jednou ročně na podzim. Termín ukončení přijímání rukopisů do recenzního řízení je 31. červenec daného roku. Posudky recenzentů budou autorovi poskytnuty k zapracování na začátku srpna daného roku. V jednotlivých případech po konzultaci v redakční radě lze přijmout rukopis i po stanoveném termínu.

Náležitosti rukopisu

Rukopisy se přijímají především v češtině a slovenštině (v odůvodněných případech v angličtině). Klíčová slova (*Keywords*) (**neopakujte slova uvedená v názvu článku**) a *Abstract* uvádějte pouze v angličtině. Název práce a popisky k přílohám jsou požadovány česko- či slovensko-anglicky. Překlad si autor pořizuje sám, redakce zprostředkovává pouze jazykovou revizi menšího rozsahu.

Práce (včetně příloh) se přijímají přednostně elektronickou poštou. Jiný způsob dodání je nutno předem dohodnout. **Práce mají mít toto základní uspořádání:** stručný a výstižný název a jeho překlad do angličtiny, jméno a příjmení autora(ů), adresa autora(ů) včetně PSČ, kontakt na korespondenčního autora (nejlépe e-mail), klíčová slova, abstrakt, vlastní text práce (doporučené členění na úvod, materiál a metodika, výsledky, diskuze a popřípadě shrnutí, poděkování, literatura, texty k přílohám). Přílohy (obrázky, grafy, tabulky) musí být připojeny jako samostatné soubory. Jednotlivé části mohou být podle potřeby spojeny (např. výsledky s diskusí). V odůvodněných případech a u krátkých sdělení nemusí být text práce členěn vůbec. **Klíčová slova** – několik (3–10) slov či sousloví vystihujících obsah článku. **Abstrakt** – stručný obsah článku seznamující s nejdůležitějšími výsledky a závěry příspěvku o maximálním rozsahu 2000 znaků včetně mezer.

Nadpisy jednotlivých částí práce se píší samostatně na zvláštní řádek, s výjimkou abstraktu a klíčových slov. Maximální doporučená délka textu je 54 000 znaků včetně mezer. Text neupravujte do více sloupců, nepoužívejte rozdělování slov. Pro jména rodů, podrodů, druhů a poddruhů (ne vyšších taxonomických jednotek) používejte *kurzívou*, ne však pro autory taxonů, roky a např. zkratky subsp., sp. a další. *Kurzívou* pište také názvy časopisů nebo knižních titulů a manuskriptů

v části „Literatura“. Kurzívou však nepište druhová a rodová jména uvedená v názvu citovaných prací. KAPITÁLKAMI uvádějte autory citací v textu i v seznamu literatury. Jiné vlastní formátování textu není žádoucí (nepřípustné je např. podtrhávání textu).

Obrázky zasílejte vždy jako samostatné soubory ve formátech JPG, TIFF, BMP, PDF, EPS apod., nikoli jako součást textu ve Wordu, **tabulky a grafy** přikládejte jako samostatné soubory MS Office (Word, Excel), a můžete vyznačit jejich umístění v textu (**vložením odkazu např. „Obr. 1 zde“ do textu**). Obrazové předlohy je nutno dodat v co nejvyšším rozlišení, v kvalitě, která umožňuje tisk ve stupních šedi. **Popisky** k tabulkám a obrázkům musí být umístěné na konec textu.

Autoři musí respektovat kodex botanické a zoologické nomenklatury, v části „*Metodika a Materiál*“ musí být uveden zdroj použité nomenklatury. **Jména druhů a nižších taxonomických jednotek** uvádějte při první zmínce v práci celá, včetně nezkráceného jména autora popisu, roku a případných závorek (v abstraktu autory popisů neuvádějte). V dalším textu je při opakování možno rodová jména zkracovat, pokud nemůže dojít k záměně a nejasnostem. **Datum** pište bez mezer, měsíce římskými číslicemi (1.VI.1994), v anglickém textu pište římské číslice malými písmeny (1.vi.1994), zde používejte též desetinnou tečku místo čárky (4.7 mm). **Kódy lokalit** pro síťové mapování pište až za název lokality do kulaté závorky – např. Dobrá (6376). Názvy lokalit vypisujte celé, např. Frýdlant nad Ostravicí (nikoliv Frýdlant n/O). **U faunistických a floristických údajů je třeba uvádět:** zemi, lokalitu (její kód), datum nálezu, počet exemplářů (případně pohlaví, pro samce: **M**; pro samici: **F**), jméno autora nálezu (leg. nebo lgt.), determinátora (det.), popřípadě autora revize determinace (rev.), majitele sbírky (coll.), apod. Při přípravě rukopisu se řiďte pokyny *Internetové jazykové příručky* (<http://prirucka.ujc.cas.cz/>).

Citace literatury. Pro způsob citace literárních pramenů se řiďte minulými čísly sborníku. Citace v textu uvádějte podle vzorů: NOVÁK (2005), (ŠPAÑHELOVÁ 2009), ZEMAN & KOTLÁŘ (1966), (ZEMAN & KOTLÁŘ 1966), při více než dvou autorech pak BOHUNÍK et al. (1998). Všechny práce citované v textu musí být uvedeny v seznamu literatury a žádné jiné. Názvy časopisů uvádějte nezkrácené, celé (pouze ve výjimečných případech uvádějte oficiální zkratku časopisu).

Internetové odkazy. Uveďte autora(y) stránky, název stránky (kurzívou) a adresu (uvedenou <http://> nebo <https://>), do závorky pak uveďte datum přístupu autora na stránku (nikoliv datum vytvoření stránky), v uvedených příkladech viz KONVIČKA (2009).

Příklady citací

- ANONYMOUS (1981): ČSSR 1 : 500 000. Účelová podkladová mapa pro ústav pro výzkum obratlovců ČSAV. Kartografie, Praha, 1 mp.
- BURYOVÁ B. (1996): *Rozšíření druhů rodu Philonotis v České republice*. Ms., 86 pp. [Mgr. thesis, Přírodovědecká fakulta UK Praha]
- HOLUŠA J. (1997a): Druhové spektrum sarančí (Caelifera) a kobylek (Ensifera) údolí potoka Dinitice (Vsetínské vrchy). *Klapalekiana*, 33: 11–16.
- KONVIČKA O. (2009): Druh saranče vrzavá *Psophus stridulus* (Linnaeus, 1758). *Biolib*, <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id252/> (accessed 10 February 2012).
- PAVELKA J. & Trezner J. (eds): *Příroda Valašska*. Český svaz ochránců přírody, Vsetín, 568 pp.
- REJZEK M. (2005): Cerambycidae (tesaříkovití), pp. 530–532. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates)*. AOPK ČR, Praha, 760 pp.
- SABOL O. & BOČŠÍK I. (2007): Nové a zajímavé nálezy tesaříkovitých (Coleoptera: Cerambycidae) z okolí Frýdku-Místku a Karviné (Česká republika). *Práce a studie Muzea Beskyd (Přírodní Vědy)*, 19: 97–104.
- SPITZER L. & VALCHÁŘOVÁ J. (2006): *Monitoring populací druhu Carabus variolosus a zjištění biotopových nároků druhu na vybraných lokalitách na Vsetínsku*. Ms., 41 pp. [Depon. in: AOPK ČR Praha]
- TRÁVNÍČEK D. (2010): Poznámky k výskytu *Laccobius* (*Dimorpholaccobius*) *simulatrix* Orchymont, 1932 v České republice. *Acta Carpathica Occidentalis*, 1: 104–105.

Články | Articles

KALNÍKOVÁ Veronika & EREMIÁŠOVÁ Renata: Rozšíření třtiny pobřežní (<i>Calamagrostis pseudophragmites</i> /Haller f./ Koeler) na řece Ostravici - - - - -	3-14
DVOŘÁK Václav & DANČÁK Martin: Historie a současnost výskytu lněnky pyrenejské (<i>Thesium pyrenaicum</i> Pourr.) v Moravskoslezských Beskydech a Beskydském podhůří - -	15-19
KOCIÁN Petr & KOCIÁN Jiří: Hledíček dobromysloolistý (<i>Chaenorhinum origanifolium</i> /L./ Kostel.) – nový nepůvodní druh v České republice - - - - -	20-24
ŠTRBA Peter & GOGOLÁKOVÁ Anna: Snilovské sedlo v Národnom parku Malá Fatra – jedno z najvyššej položených ohnísk výskytu synatropných druhov rastlín v Západných Karpatoch - - - - -	25-31
VYBRAL Petr & CULEK Martin: Rozšíření hořce tolitovitého (<i>Gentiana asclepiadea</i> L.) v geomorfologickém okrsku Radhošťský hřbet s ohledem na vybrané ekologické faktory	32-50
KLIMENT Ján, JAROLÍMEK Ivan & VALACHOVIČ Milan: Lieskové krovinvy severozápadného Slovenska - - - - -	51-74
DECKEROVÁ Helena, ŠUHAJ Jiří & POLČÁK Jiří: Výskyt klouzku strakoše (<i>Suillus variegatus</i>) na severovýchodní Moravě a ve Slezsku (Česká republika) - - - - -	75-78
ŠUHAJ Jiří, DECKEROVÁ Helena, JANOTOVÁ Yvona & POLČÁK Jiří: Nálezy vzácné houby šťavnatky březnovky <i>Hygrophorus marzuolus</i> ve Slezsku a na severovýchodní Moravě (Česká republika) - - - - -	79-85
KONVIČKA Ondřej: Příspěvek k rozšíření páteříčka <i>Rhagonycha carpathica</i> Ganglbauer, 1896 v České republice - - - - -	86-88
ČERNOCH David, FIALA Libor, SPITZER Lukáš & BENEŠ Jiří: Perletovec ostružinový (<i>Brenthis daphne</i> /Denis & Schiffermüller, 1775/) a soumračník černohnědý (<i>Heteropterus morpheus</i> /Pallas, 1771/) – dva nově zjištěné druhy denních motýlů na Vsetínsku - - - - -	89-93
STANOVSKÝ Jiří & KOLONIČNÝ Lubomír: Výskyt hrotaře <i>Mordellochroa milleri</i> Emery, 1876 (Coleoptera, Mordellidae) v Bílých Karpatech - - - - -	94-95
KUBÍN Miroslav: První nález škeble asijské (<i>Sinanodonta woodiana</i>) na Valašsku (Česká republika) - - - - -	96-97
HANEL Lubomír, ANDRESKA Jan & LUSK Stanislav: Historický výskyt hlavatky podunajské (<i>Hucho hucho</i>) v povodí Moravy - - - - -	98-101
MIKEŠ Václav: Nové nálezy plcha velkého <i>Glis glis</i> (Mammalia: Rodentia: Gliridae) v Západních Karpatech - - - - -	102-105

Aktuality a Personálie – Currents News and Personals

DANČÁK Martin & TKÁČIKOVÁ Jana: Činnost Moravskoslezské pobočky ČBS v roce 2013 - - - -	106
TKÁČIKOVÁ Jana: Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy - -	109
TRÁVNÍČEK Dušan: Zvířata na Zemi a člověk – nová expozice Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně - - - - -	111
Acta Carpathica Occidentalis. Pokyny pro autory - - - - -	117
